

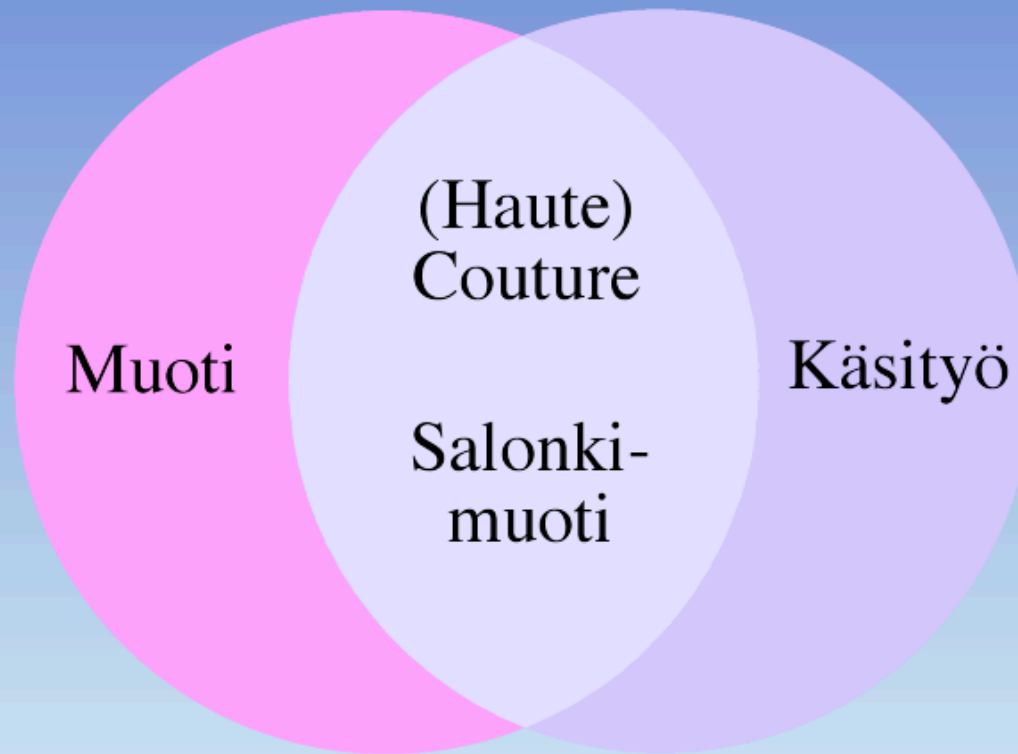
Käsityö suomalaisessa muodissa

Ritva Koskennurmi-Sivonen

www.helsinki.fi/~rkosken

Salonkimuoti ja (haute) couture – muodin ja käsityön yhteinen alue

Käsityö suomalaisessa muodissa julkaisuja:

- *Creating a Unique Dress* (1998)
- *Salonkimuoti lehdissä* (2002)
- *Riitta Immonen – vaatteita naisille työhön, juhlaan ja vapaa-aikaan* (tulossa 2007???)

Käsityö suomalaisessa muodissa graduja:

- Maaret Nieminen (2003) *Juhla-asu ateljeeompelimesta. Tehtävänanto ja asun toteuttaminen.*
- Silja Immonen (2004) *Jännemmän näköinen vaate. Yksilöllisen vaatteen valmistus Bertha Puiston ateljeessa.*
- Päivikki Pietarila (2004) *Tilausompelijan ja asiakkaan näkemyksiä laadusta.* <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kay/kotit/pg/pietarila/>
- Annika Gummerus (2006) *Uskollinen unelma ja paratiisilintu. Suunnittelijan mielikuvat yksilöllisen vaatteen suunnitteluprosessissa. Tulossa* <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kay/kotit/pg/gummerus/>
- Hanna Kukkonen (2006) *Presidentin rouvaa puvustamassa. Tapaustutkimus Eeva Ahtisaaren puvustusprosesseista vuosina 1994–2000.*

Käsityö suomalaisessa muodissa artikkeleita mm:

- RK-S (2001) Helsingin muotialongit. Teoksessa Aav. Marianne. (Toim.) *Visio ja taito. Suomalaisen muodin viisi vuosikymmentä*. Helsinki: Taideteollisuusmuseo, 5–9.
- RK-S & Päivikki Pietarila (2005) Quality Clothes – An Outline of a Model for Assessing the Quality of Customized Clothing. Teoksessa *In the Making*. Kööpenhamina: Nordes
<http://www.helsinki.fi/~rkosken/quality.pdf>
- RK-S & Marja Anttila (2006) Käsityö, laatu ja kestävä kehitys. Tulossa 2007 teokseen *Tutkimusperustainen opettajan-koulutus ja kestävä kehitys*.
<http://www.helsinki.fi/~rkosken/laatu.pdf>

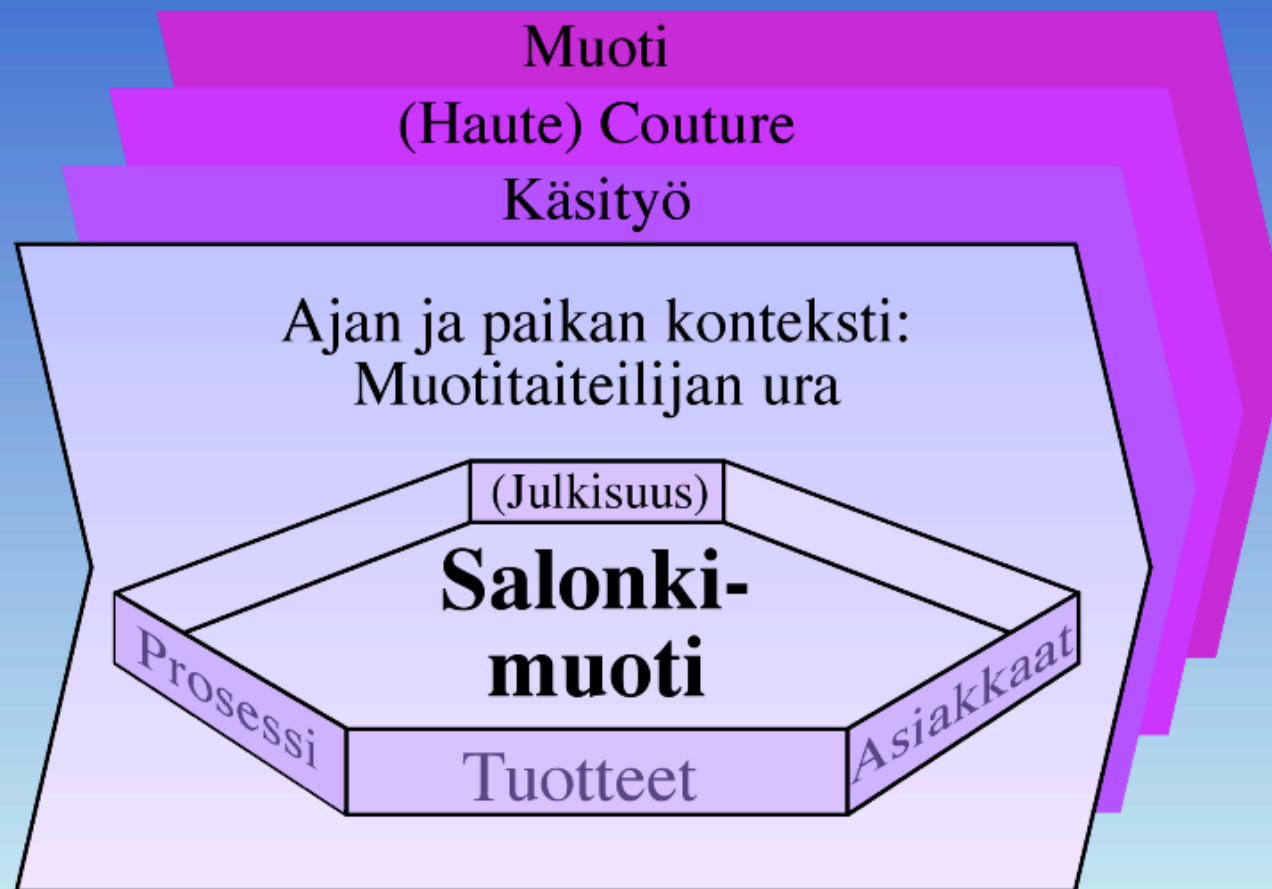
Käsityö suomalaisessa muodissa

-tutkimushankkeen tavoitteita

- tarttua käsityötieteen *omaan* ytimeen kaventamatta tieteenalaa sen reunoilta
- yhdistää tutkimus ja opetus
- tukea tutkimusperustaista opetusta
- kytkeä useita lähestymistapoja ja näkökulmia saman ilmiön tutkimiseen: esim. taito, prosessi, tuote, tekijä, asiakas, valmistusympäristö.

Salonkimuoti ja muotitaiteilijan ura tutkimuskohteena

Julkisuus salonkimuodin osana ja tutkimuskohteena

Lehdistö

Muoti

(Haute) Couture

Käsityö

Ajan ja paikan konteksti:
Muotitaiteilijan ura (1945–1985)

Prosessi

Tuotteet

Asiakkaat

**Salonki-
muoti**

Julkisuus

Muotitaiteilijan ura tutkimuskohteena

Muoti

(Haute) Couture/Prêt-à-porter

Käsityö

Muotitaiteilijan ura:

- valmisvaatetuotanto
- boutiquekokoelmat
- virkapuvut
- ammattikoulutus
- pukeutumisneuvonta

John Ruskin:
”Paras muotoilu on pään,
sydämen ja käden kykyjen
tuotetta.”

Tutkiminen on
käsitteellistämistä,
ja käsityön tutkimuksissa saa
miehellään näkyä ja tuntua,
että tutkijalla on toinen käsi
kiinni **käsityössä.**

tekijä(t)

käyttäjä
(asiakas)

tuote ja
materiaali

toiminta-
ympäristö

prosessi
(mielikuvat
ja taidot)

näyttäy-
tyminen

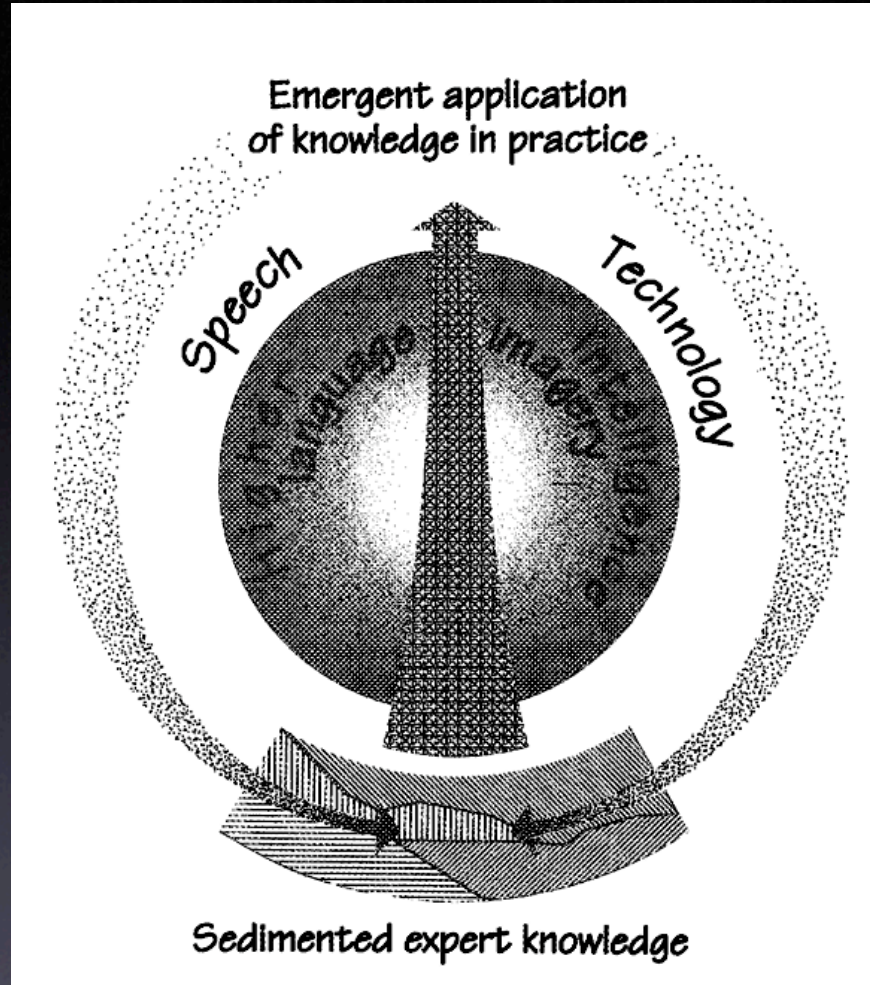
käsitteellis-
täminen

sanallistaminen
(puhe, teksti)

tekijän tieto

käsitteellis-
täminen

havainnointi
(videointi,
osallistuminen)

tekijän taito

Käsityöntekijän tietokerrostumat
ja niiden soveltaminen toiminnassa
(Keller & Keller 1999)

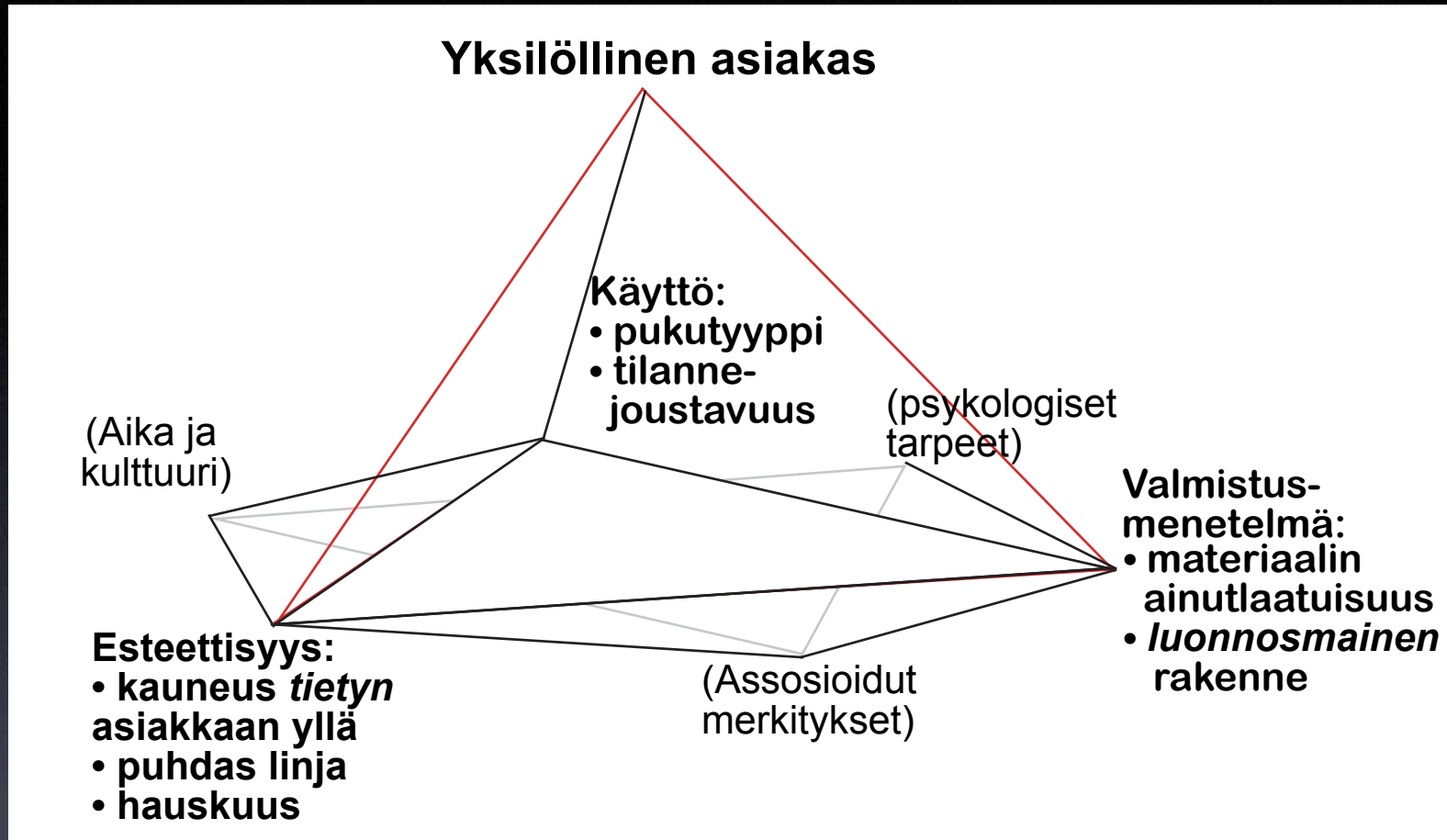
Kellerin ja Kellerin (1999) kuvaama taideseppä: "Think hot".

Tekemisen ja materiaalin autenttisuuden tunnun
säilyttäminen käsitteellisessä kuvauksessa!

"Think lace?"

(Ammatti)tekijän motivoiminen tutkittavaksi.
Hiljaisen tiedon (Polanyi 1966) erottaminen esimerkiksi
protektionismista (Dormer 1994).

Käytön, esteettisyyden ja valmistusmenetelmän kolmiyhteys suhteessa käyttäjään yksilöllisen vaatteiden suunnittelussa. (RK-S 1998)

Kuinka nimetä ilmiö käsitteellisesti?

- Olemassa olevan käsitteen käyttäminen sellaisenaan, jos se sopii omassa aineistossa esiintyvään ilmiöön.
Lähdeviittaus alkuperäiseen käsitteen esittäjään (ja mahdollisesti muihin kirjallisuudessa esiintyneisiin yhteyksiin).
- Tieteellisestä kirjallisuudesta tuttujen käsitteiden liittäminen uudeksi yhdistelmäksi.
 - Ei-tieteellisestä yhteydestä (esim. ammatillisesta tai arkipuheesta) poimitun termin kohottaminen käsitteelliseen asemaan.
- Aineistossa esiintyvän eli *in vivo* -ilmaisun kohottaminen käsitteelliseen asemaan.

**Käsityötuote ≈ bricolage?
Käsityöläinen ≈ bricoleur/
bricoleuse?**

Claude Lévi-Strauss (1967)
Bricolage = kulttuurin tekemistä
tarjolla olevien materiaalien
ehdoilla. Vs. "insinöörimäinen"
asennoituminen kulttuuriin, mikä
pyrkii ylittämään olemassa olevat
ehdot ja luomaan jotain kokonaan
uutta.

Ks. myös Morgado (1996)
bricolage postmodernissa
muodissa.

Couture-bricolage

Couture:

Valmistusteknisesti kunnianhimoinen,
couture-tyyppisen valmistuksen
kriteerit täyttävä vaate tai asuste.

+

Bricolage:

Erilaisista ympäristöistä – eri
aikakausilta ja kulttuureista –
hankittujen ja yli jääneiden
materiaalien uudenlainen yhdistely
tekijän omilla ehdoilla.

Couture-bricolage

- Kirjontapohja (kuvion malli) kahta vanhaa välipitsiä.
- Osa kirjontahelmistä purettu kirpputorilta hankituista vanhoista vaatteiden paloista.
 - Silkkimusliinikangas kaksinkertaisena antaa täyteläisemmän vaikutelman, kuin mitä kangas itsessään on.

Passepartout

Visuaalinen ja sosiaalinen metafora vaatteelle.

Ihmisen ensisijaisuus vaatteeseen nähden silloinkin, kun vaate itsessään voidaan nähdä esteettisesti arvokkaana teoksena. Vaate korostaa kantajaansa. Toisaalta: Hyvin suunniteltu, yksilöllinen ja asiallinen vaate herättää sosiaalista hyväksyntää.

Passepartout = rauhallinen vyöhyke kuvan ympärillä, joka korostaa kuvan omia ominaisuuksia.

(Visuaalinen osa käsitteestä on tutkitun panosta, *in vivo* -käsite.)

Passepartout = yleisavain – ”pääsee kaikista ovista”.

(Sosiaalinen osa käsitteestä on tutkijan laajennus, mitä tutkittava ei tietoisesti alunperin tarkoittanut, mutta mikä sopii hyvin asiayhteyteen ja tutkittavan vaatetusfilosofiaan.)

Mitä on kuvattava ainutkertaisena ilmiönä?
Mitä voi käsitteellistää?

Uskalla teoretisoida!
Siitä on hyötyä muillekin.

Pienestä laadullisesta aineistosta voi tehdä
yleistyksiä, jos on tehnyt käsitteellistyksiä!

Ks. Clive Seale. 1999. The Quality of Qualitative
Research. London: Sage.
Luku 8. Generalizing from Qualitative Research.